

D A N I C A.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XI.

V Ljubljani 23. grudna 1858.

List 26.

P I S M O

od rimskiga sv. sedeža zastran trupla sv. Feliksa pri sv. Jakopu v Ljubljani.

Fr. Antonius Ligi - Bussi Urbinas Ordinis Minorum Conventualium Dei Et Apostolicae Sedis Gratia Archiepiscopus Iconiensis Abbas Commendatarius S. Laurentii Extra Moenia Sanctissimi Domini Nostri Praelatus Domesticus Pontificio Solio Adsistens Almaeque Urbis Vicesgerens.

Universis, et singulis praesentes litteras inspexitur fidem facimus, atque testamur, quod Nos, ad majorem Omnipotentis Dei gloriam, suorumque Sanctorum venerationem recognovimus sacras particulas seu Corpus S. Felicis Xti Mart., quod anno Dni circiter MDCCL. una cum lapide proprio nomen referente effossum est ex Coemeterio SS. Thraeonis et Saturnini, quodque repositum cum fragmentis ampullae Sanguinis in capsula lignea ad hanc diem summa religione adservatum est in quodam Urbis sacrarum virginum coenobio. Hoc ipsum nunc sine lapide, (qui ob saeculi XVIII. labentis calamitates deperditus est) collocavimus in pectore Statuae ceroplasticae, moribundum Martyrem referentis, ac sigillo communivimus ita ut Sacra Ejusdem Ossa ex fronte ac manu dextera nec non ex dextero pede perspicui possint. Haec autem statua militis more induta est tunica argentea auro contexta, pallium insuper habet sericum villosum rubii coloris phrygio opere ex auro ornatum. Eam denique collocavimus in lectulo serico vaso coeruleo cooperto atque aureis item ornamentis decorato una cum sanguinis ampulla quam inclusimus vase ligneo inaurato auratisque palmis ornato et consignavimus R. D. Francisco Hrowath, Parocho S. Jacobi Nauporti in Germania (Cogita: Labaci in Carniolia Vr.) absque tamen Officio et Missa ad formam decreti SS. Rituum Congregationis edit. die 11. Augusti 1691, quod ex authenticis locis extractum, reverenter collocavimus in theca seu potius in dicta statua ceroplastica sine crystallo munita, bene clausa, et funiculo serico coloris rubri colligata, ac sigillo nostro signata, eamque consignavimus d. R. D. Hrowath cum facultate apud se retinendi, aliis donandi, extra Urbem transmittendi, et in qua-

cumque Ecclesia, Oratorio, aut Capella publicae Christifidelium venerationi exponendi. In quorum fidem has litteras testimoniales manu nostra subscriptas, nostroque sigillo firmatas per infrascriptum nostrum Secretarium expediri mandavimus.

Romae ex Aedibus nostris Die 25. Mensis Septembris Anni MDCCCLVIII.

Fr. A. Archiep. Iconien. Vicesg.
Jacobus J— a Secretis.

L. S.

Gratis.

Pius PP. IX.

Universis Christifidelibus praesentes Litteras inspexitur salutem et Apostolicam Benedictionem. Ad augendam fidelium religionem et animarum salutem coelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti, omnibus utriusque sexus Christifidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Communionem refectis, qui Parochialem Ecclesiam sub invocatione S. Jacobi Civitatis Labacen. die festo S. Felicis Mart. a primis vespere usque ad occasum solis diei hujusmodi devote visitaverint, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresumque extirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Praesentibus ad Septenium tantum valituris. Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris Die X. Septembris MDCCCLVIII. Pontificatus Nostri Anno Decimotertio.

L. S.

Pro Domino Cardinali Macchi.
J. B. Brancaleone Castellani.

Življenje in odpustki sv. Feliksa mučenca v farni cerkvi sv. Jakopa v Ljubljani.

Pri tej priloznosti, ko bomo od življenja sv. Feliksa kaj spregovorili, hočemo zavoljo boljšiga porazumljenja nekoliko od sv. mučencov v prvih časih kersanstva sploh povedati. Znano je, da je preganjanje kristjanov vstalo kmalo po Kristusovim vnebohodu, in da je 300 let terpelo. V tem času, kakor so učeni zgodovinarji prerajali, je bilo do 10 milijonov kristjanov mučenih od 20 grozovitnih rimskih cesarjev in kervolečnih poglavarjev, tako da na vsaki dan v letu pride okoli 30 tavežent mučencov, izmed katerih so nam pa

le eni po imenu in njih življenji znani. Res je sicer, da so bili v Rimu koj od začetka skrivni pisaveci v to odločeni, da so imenitnih mučencov smert in življenje, kolikor jim je mogoče bilo, bolj na tanko pozvedovali, tode večkrat so bili ravno leti vjeti in usmerteni, njih spisi pa očitno sežgani, in zavoljo tega imamo v primeri le malo in majhnih popisov iz življenja prvih kristjanov.

Po tem takim vemo tudi od sv. Feliksa mučenca le toliko, kolikor pripoveduje ta zgorej polatinsko pisani resnični list iz Rima, kateri je sv. Feliksa do nas spremljeval. Iz tega lista se to posname, da je bilo v veči čast Božjo in Božjih svetnikov truplo sv. Feliksa, Kristusoviga mučenca, okoli leta 1750 z napisam v kamen vsekanim:

„Feliks Kristusov mučenec“ v podzemeljskim pokopališču sv. Trazona in Saturnina najdeno in vzdignjeno, potem pa s kosčiki kervne posodice vred v kapeli nunskiga samostana v Rimu z veliko častjo do današnjiga dneva shranjeno. To kervno posodico je viditi na persih vošene podobe svetnika, ki leži kot umirajoč mučenec, in ki se na čelu, na desni roki in na desni nogi zamorejo sv. kosti viditi. Ta podoba je po vojaško napravljena v tuniko, iz srebrnih in zlatih niti stvano, in v rudeč žametast plajš, ter je več zlatine vdeljane. Leži pa podoba na blazini iz rudečiga z zlatam našitiga atlasa s kervno posodico, ktera je djana v drugo leseno in pozlačeno, s palmami ozaljšano posodo. — Ti sv. ostanki smejo v vsaki cerkvi ali kapeli k očitnemu počesevanju vernih kristjanov stati.

V dostavek tega, kar je tu rečeno, se pa še toliko po drugih verjetnih virih vé, de je Feliks, kakor učeniki kersanskiga starinstva iz podobe in lastnije v kamen vsekanih čerk „Feliks Kristusov mučenec“ in drugih okoljšin sodijo, mógel okoli leta 250 po Kristusu pod grozovitnim cesarjem Dioklecjanam ob glavo djan in po spricbah zdravnikov mladeneč pri 18 do 20 let biti. Iz tega se vidi, de so bite sv. kosti 1500 let pod zemljo skrite, 100 let pa že v nunski cerkvi v Rimu česene. — Sv. Oče papež Pij IX. so blagovoli v duhovni prid vernih kristjanov tudi odpustke milostljivo v Gospodu podeliti ter jih z obiskovanjem svetinj sv. Feliksa skleniti. Popolnoma odpustke zadobé verniki v god sv. Feliksa mučenca, ako kjer si bodi resnično skesani spoved opravijo, sveto Obhajilo vredno prejmejo, in pa cerkev sv. Jakopa aposteljna ta dan pobožno obišejo. Ta god pa se bo obhajal v dan sv. Štefana, ker se bo ta dan truplo sv. Feliksa preneslo v cerkev sv. Jakopa. Tedaj bo treba v zadobljenje odpustkov cerkev sv. Jakopa obiskati od družih večernie božičniga dne do solnčniga zahoda v dan sv. Štefana, in moliti se bo moglo pobožno za tri navadne gnade, to je, za mir in edinost kersanskih poglavarjev, za zatrenje krivoverstva, in poviksanje sv. matere katoliške Cerkve. — Slovesno prenasanje sv. Feliksa mučenca iz cerkve Marije Device pred mostam v cerkev sv. Jakopa aposteljna bo tedaj 26. t. m. ob osmih zjutraj. Od tega kaj več — v novim letu. St.

Tihe misli o koncu leta.

Kak naglo zopet leto je minilo,
Se malo ur — in tukaj več ga ni!
Prihodnje, pričujoče nam je bilo
In zdaj je v tibi pretečenosti. —
Njegovi dnevi so se tje vernili
V neskončno večnost, kjer so se rodili;
Nevidno so odšli, ne vemo kdaj,
In, oh! ne bo — ne bo jih več nazaj. —

Nosilo mnogim mnogo je veselja,
Migljale v njem so sreče zvezdice,
Spolnila se je marsiktera zelja,
Rodilo dokaj upov v sercu je;
Al večji vender rane so boleče
Grenile časniga življenja jéče;
Veliko rev, nadlog, težav, solzá
Obslo je v njem široki krog svetá. —

Vsa svetna radost je, ko dnevi kratki,
Vsa sreča naglo z njimi vred zbeži;
Nespoljnjeni so zopet upi sladki,
Nemirno serce zadovoljno ni,
Pa spet zazdravijo se bolečine,
Nadloga zopet in britkota zgine,
Ter obmolci jokanja mili glas
Ker spremenljiv je ves begočí čas. —

Pa vender, vedi! pretečene dela
In misel slednja serčnih globočin,
Besede vse, življenja dóba cela
Imela večno bode svoj spomin;
V življenja bukvah vekomaj bo stalo,
Kar v njé vsevidno Bitje je pisalo.

O blagor njemu, ki mu je modrost,
Družica neumerljiva bla krepost! *)

Ker, ko ne bojo zvezde več svetile,
Ko v prah minljivost bo zdrobila vse,
Ko leta več ne bojo se množile,
Cvetela bode ena roža se:
Krepóst le vekomaj ne bo vsahnila,
Svoj sad prelepi — še ga bo rodila,
Ko časa že ne bo in zgnil svet;
Kreposti svete nezvenljiv je cvet! —

A. Okiški.

Pismo iz Amerike do r. č. korarja J. Volca.

Pri Rudečim jezeru 22. kimovca 1858.

Visokocastiti gospod!

Akoravno sim Jim (***) se le pretečeniga rožnicveta pisal, pa me vender zelje ženejo, spet pisati Njim, ki sim Jim pervimu svoj namen, v Ameriko iti, razodel, in ki so leta namen poterdili in me k njega izpeljavi obudovali. Naznanil sim Jim bil že, de sim iz škofije našiga ljubiga rojaka, visokocastitiga škofa Baraga, se v drugo škofijo podal. Morebiti bi se Njim ali tudi komu drugimu čudno zdelo, de sim svojiga škofa zapustil. Jim tedaj razodenem, de moj namen, zavoljo kteriga sim vse zapustil, na kar je bilo na tem svetu moje serce nar bolj navezano, je bil in je še, med neverniki biti; tedaj sim le še pripravniga časa čakal. Berž ko je tedaj upanje bilo, de bo v škofii visokocastitiga Baraga duhovnov, ki me bodo nadomestili in še veliko prekosili, sim se škofu v Sent-Pavlu in gosp. Pircu ponudil, kjer sim bil sprejet; zakaj v škofii g. Baraga v sedanjim obsežku ni veliko nevernikov. Bojim se pa vender enmalo, de sim morebiti preveč prederzen, in si preveč upam. Človek obrača, Bog oberne, On me ne bo zapustil, to upanje me podpira; če je njegova volja, bom nevernikam sv. evangeli oznanoval; če se bo pa drugači izšlo, de bom mogel drugam iti, se bom pa tudi Njemu podvergel; konec noben človek ne more previditi.

V nedeljo, 3. rožnicveta, sim se od svojih ljubih Indijanov poslovil. Zvečer sim bil še do 1/2 12. v spovednici, drugi dan sim se v cerkvi malo besedi povedal, in ob 10. od tam odrinil. Dva fanta Indijana sta me v čolnu v Makinak peljala. Pri dobrim vetru smo še pred nočjo tam tje prišli, kjer sim parobroda čakal. Drugi dan (15.) popoldne okoli dveh sim šel tam na parobrod, ki se je tako malo časa pomudil, de sim komej utegnil se zapisati dati, plačati in svoje reči nanj spraviti; v hitrici sim svoj plajš, ki sim ga iz Krajskiga prinesel, v hiši tamkajšnjiga duhovna pozabil. Ravno ko parobrod odrine, se še le spomnim, pa je bilo prekasno. Če mi ga ne bo mogel duhoven poslati, ga bom pozini zlo pogrešal, ker družiga si ne bom mogel napraviti. Pa vender to mi še nar manjši skerbi ni storilo: Bog tiče in zverine oblači, bo že tudi mene. Tako sim se tisti dan in celo noč in drugi dan do 5. ali 6. popoldne v parobrodu po Misiganskim jezeru peljal, na kteriga južnovzhodnim bregu sim 4 leta pri ljubih Indijanah Božje skrivnosti obhajal in se v indijanskih čolnih marsikterikrat po njim peljal, in kteriga, kakor mislim, nikoli več ne bom vidil. Na parobrodu je bilo precej veliko ljudi. Amerikanci so večidel prijazni, z marsikterimi sim se po malim pogovarjal, sosebno pa z neko staro ženo, Nemko iz Elsasa, pobožno katoličanko. Naj raji pa sim bil še sam v premis-

*) Krepóst ali čednost.

**) Ze večkrat smo mislili: Zakaj se neki zoper vkoreninjeno „Oni“, „Njim“, „Njih“ itd. tolikanj vojskujemo, akoravno je novejši mem „Vi“, „Vam“, „Vaš“ itd.? Sej tudi Lahi imajo svoje novejši „Ella“, „Lei“ itd., kar njih mati ni poznala, in jih zato nič vest ne peče. S tem pa nočemo očan cu „Vikarju“ vojske napovedovati, temuč samo to naj se nam prizanese, de enkrat tudi strička „Oni karja“ na njegovim mestu pustimo, ki ga je peresna lopata že tolikrat v tamnice sunila. Vr.

ljevanji. Tu sim prevdarjal nekdanje in sedanje čase. Spominjal sim se na 17. stoletje, ko so prvi katoliški misijonarji o bregovih ravno tega jezera se vozili, pa ne v veličastnim parobrodu, kjer se na mehki postelji spi in pri lepo pogrnjeni mizi dobro je, ampak v revnih čolniških. Spomnil sim se med drugimi slovečih misijonarjev Marquette in Menarda; prvi je umrl na vzhodnjim bregu ravno tega jezera v naročji keršenih Indijanov, drugi pa na zahodnjim nekje v gošavi; ali je bil ubit ali je lakote umrl, nikoli nobeden ni vedil. De bi pač ti bogoslužni duhovni, ki so gotovo v nebesih, zame prosili, ki imam sicer ravno taki namen, pa ne takih lastnost, sosebno ne take serčnosti, poterpežljivosti, ponižnosti in enakih bistvenih lastnost. Pa še v naših časih, ko so g. Baraga perve leta tukaj bili, na celi pokrajni tega jezera skoraj ni bilo družih prebivavcov kot revni Indijani, zdaj je že več lepih mest in tergov z lepimi cerkvami in duhovni. Se ve, de v tih mestih niso Indijani, ampak Evropejci ali evropejski rojenci. Tako sim se tedaj tudi novejših časov spominjal, ko je nekdanji duhovni pastir v Detroitu, Richard († 1832), te kraje 1799 in okoli 1820 obiskoval, in ko je še pozneji nekdanji generalvikar in poznejši škof detroitški, visokočastiti Rese, ravno tako te daljne kraje obiskoval itd. Kako hitro se je spremenilo v 30 letih, še v 10 letih! Evropa pošilja svojih preobilnih prebivavcov v tukajšnje neznane prostore, ktere pridno obdelujejo in se s poprejšnjimi naselci zedinjujejo; med tem ko stari prebivavci Indijani odmirajo, se proti zahodu in severu odmikujejo, nekteri pa tudi keršansko vero in omiko sprejemljejo. V Milwaukee pridšimu je bila, se ve de, perva pot k škofu. Po tukajšnjih okolisinah morajo škofje v nekterih zadevah biti kakor pri vas fajmoštri. Duhovni grejo k njemu, če ravno kje drugej nimajo znancov. Takó sim tedaj sel k njim, in sim bil prijazno sprejet in postrežen. So že precej priletni, vender še čversti, (kakor je znano, njih ime je Janez Henni); stanujejo v novi lepi hiši s tremi duhovni, in tudi z njimi jedó. Tudi cerkev je nova in lepa. Celo mesto je še novo, pa vender že zlo veliko. Ni bilo časa se veliko po mestu ogledovati, ali pa še drugih duhovnov obiskovati, desiravno bi jih bil neizrečeno rad vidil, ker so nekteri Avstrijanci: dr. Salzman, dr. Paulhuber. Urbanek je ravno takrat na parobrodu žalostno smert storil. Tudi škof so mi rekli, de naj le hitro v Šent-Pavla grem, tam se utegnem dalje muditi. Se ve, de vsak škof ima dosti opraviti s duhovni svoje škofije. Rekli so mi, ko bi hotel v njih škofii ostati, bi mi pač radi precej službo dali; ker jim duhovnov manjka. Močno me je veselilo, pobožniga škofa poznati in njih blagoslov prejeti, in tako sim ob 6. zvečer (17.) po železnici hitro odderdral proti reki Misisipi. Železnica gre skozi lepe travnike in gojzde, pa tudi čez potoke in močirja; ni še ravno velikih vasi ob nji. Tu nekje je nekdaš sloveči jezuit Marquette po neki reki v revnim čolničku sam v neznanim kraji veslal, ter prvi zmed Evropejcov do gorenjiga Misisipa prišel. Spet tukaj sim se tega zveličaniga očeta spomnil in njegove čase z današnjimi primerjal. Drugi dan okoli 9. zjutraj prodemo v mesto Prairie du Chien (Préri dü Šien) ob Misisipi. Tu je katolišk duhoven, pa nisim utegnil ga obiskati. Bil je tu nedavno ranjki škof Cretin duhovni pastir, kjer je tudi Indijanam pridigoval; zdaj ni več nobeniga Indijana, vsi so mogli bolj pridnim in umetnim prebivavcam se umakniti. To mesto so bili škofje za sedež nove škofije izvolili, pa ta škofija od papeža ni bila ustanovljena in poterjena. Misisipi je pač imenitna reka; koliko velikih mest, sosebno St. Louis in New Orleans je ob njegovih bregovih, koliko blaga in ljudi se vedno v zalih parabrodih prepeljuje. Nekako posebno čutilo me je obslo, ko sim ga zagledal; koliko duhovnov se je že po njem vozilo od prvih misijonarjev do zdaj; veliko ljudi je pa že tudi na njem življenje zgubilo, tako med veliko drugimi duhovna Urbanek in Delcross (ne La Croise, kakor sim tudi jest iz

prvih novic na Krajnsko pisal.) Berž smo se z železnice na prelepi parabrod „Itasca“ spravili, in hitro odrinili. Vožnja je bila kaj prijetna; reka teče med zelenimi, v nekterih krajih visokimi bregovi. Kar kraj zadene, se mi je močno tako zdelo, kakor ob Donovi, kjer sim se v študentovskih letih od Linca do Dunaja peljal, tode s tem razločkam: tamkej so prijetne mestica in vasi, lepe cerkve in samostani, kakor Molk in Klosterneuburg, nekoliko proč na hribu Göttweih, lepe polja in proti Dunaju prijetni nogradi, in sem ter tje tudi podertija kakiga stariga gradu, post. Dürrenstein-a itd.; tukaj pa so nasproti le redke in čisto nove, pa vender čedne vasi, ki se bodo pa, berž ko ne, v mesta narastle, nezmerni prostori pa še čakajo pridnih obdelovavcov in prebivavcov. Na parobrodu neizrečeno veliko derv požgó, zato je v veliko krajih že delavcov, ki imajo na bregovih nasekanih in suhih derv; kadar jih hočejo na parobrod, kar čoln z njimi k njemu privezejo in se peljaje taiste vanj mečejo, po tem se pa s čolnam spet vernejo. Tako se nič časa ne zamudi. O de bi pač mi vsi dragi čas dobro obračali, de bi si nebesko veselje pridobili. V saboto, proti poldne smo prišli v Šent-Pavla. Pač sim Boga zahvalil za srečno pot, ker dostikrat se nestreče primerijo: tako je ravno kakih 12 dni po tem parobrod „Galena“ z vsim blagam vred ne deleč od Šent-Pavla zgorel, in pet popotnikov. Drugi so se vsi oteli.

Šent-Pavla je poglavitno mesto derzave Minnesota. V ti derzavi je že veliko naselcov, in med temi je morebiti večina katoličanov. Že lepo je, de veliko mest in sel ima imena svetnikov, kakor: Saint Paul, Saint Peter, Saint Anthony, Saint Joseph, Saint Cloud (S. Klotilda). Tudi veliko Indijanov nevernikov je že tukaj; o de bi pač apostel nevernikov, ki je patron naše škofije, prosil za uboge Indijane, de bi luč sv. vere jim zasvetila. Administrator škofije, častiti Avguštin Ravouse, je bil tudi Indijansk misijonar pri Siuh (Sioun), pa je bil pred več leti od škofa v Šent-Pavla poklican, zavoljo pomanjkanja duhovnov. Tudi zdaj je še pomanjkanja veliko; častiti Ravouse mi je pokazal prosivno pismo iz nekiga kraja od veliko mož podpisano, ki za duhovna prosijo, in še v več drugih krajih bi jih bilo treba. Šent-Pavla, kjer so se bili pred kakimi 12 leti ribči naselili in selu ime dali, je zdaj že precej veliko mesto, in če bo, kakor je upati, toliko velikost doseglo, kolikor je zemlje zanj odmenjene, bo veličastno mesto. (Tukaj namreč, kadar se kak kraj pripraven zdi za naselitev, se zemljiše razmeri v majhne dele (lot), prekupei veliko takih delov od derzave nakupijo, ktere potem selcam z dobičkam na drobno prodajajo.) Škofijska cerkev je velika, ko bo dodelana, bo lepa; še ena cerkev katoličanov je tu; pa bo morebiti kmalo še druge treba. Od Šent-Pavla dalje se pa ne more po vodi peljati, ker je blizo (8 angl. milj proč) skalovje v reki. Ker je bil ravno neki benediktanarsk brat od s. Jožefa tam, ki se je s praznim vozom vernil, sim se z njim peljal pol pota. 8. angl. milj od Šent-Pavla pri reki Misisipi je mesto Šent-Anton (Saint Anthony ali zavolj skalovja v reki Fells of S. Anthony imenovani, kjer so mali slapovi (Wasserfall). To mesto je že tudi precej veliko, se raztega ob reki, tako de je dolgo, pa ozko. Tu je katolišk duhoven in tudi nektere nune v šoli učé. Duhovna sim obiskal, je Francoz po imenu Fayole. Cerkvica je stara in revna, od dveh strani že podperta; pa se že nova dela, in sicer zidana; že precej je zid od tal. Tudi nekaj nemških katoličanov je tukaj, ki sami zase hočejo cerkev delati, torej Francozam ne pomagajo, pa so, kakor g. Fayole pravi, prerrevni, in jih je tudi premalo, de bi mogli svojiga duhovna imeti, zato bi po njegovih mislih bolje bilo, de bi bili s Francozi združeni. Ta težava je velikokrat v Ameriki, razna narodovnost pri farmanih, ki se težko združijo. Semkaj do tega kraja je, kar je znano, edini zmed starih misijonarjev, oče Hennepin prišel v 17. stoletji, pa ni bil misijona ustanovil. Pač se moramo ču-

diti iskrenosti in ljubezni tih indijanskih apostelnov, ki so v tistih časih po tako divjih krajih v takih težavah in stakim trudam iskali zveličanja ubogih divjakov. Unstran reke (na desnem bregu) je novo selo Minneapolis, že tudi precej veliko; prebivavci so večidel protestantje. Tukaj je parobrod, ki zamore spomladi, dokler je velika voda, do Sauk Rapids hoditi. Od tod gre pot dalje po nezmernih planjavah; sem ter tje je že kaka nova hiša, tudi kako malo selo. Sauk Rapids je na pol poto od Sent-Pavla do Crow Winga. Tukaj je precej velika, se vé, nova vas, nekoliko tudi katoličanov, ki imajo leseno cerkvico. Unstran reke precej deleč dalje so še druge vasi skorej samih nemških naselcov, večidel katoličanov, kakor s. Jožef, s. Cloud, Rochester itd. Tukaj in Sauk Rapids zdaj benediktinarki katolicane oskerbljujejo, popred pa so gosp. Pirc od Crow Winga sami jih oskerbljevali. Pri sv. Jožefu je tudi sestra Pircova. V Sauk Rapids-u sim se tedaj od svojiga voznika ločil in pošte čakal pol drugi dan v hiši katoliškiga kovača, ki mi je lepo in vse zastoj postregel. V saboto zjutraj sim se na pošto vsedel in zvečer ob 6. v Crow Wing prišel, kjer so dozdej navadno g. Pirc stanovali in od tod druge daljne sela obiskovali. Tukaj sim nekaj dni g. Pirca čakal, ko so bili med nevernike šli ogledat, kje de bi se nar ložji misijon vstanovil. Ni mi treba popisovati, kako sim hrepenel poznati, svojiga ljubiga rojaka, tako imenitniga misijonarja. Čuditi se je, kako so močni in zdravi, de zamorejo več terpeti in delati, kakor marsikteri mladenec. Če je treba, celi dan na vertu kopljejo, ali celi dan peš hodijo, ali pa kaj družiga delajo, kakor okolišina nanese. 3. vel. serp., ravno v obletnico mojiga mašnikoviga posvečevanja, sva iz Crow Winga odrinila na pot med nevernike. K sreči je bil ravno neki kovač, Francoz, prav dober katoličan z vozom in dvema volmi tukaj, ki nama je tri dni deleč zastoj peljal domú gredé, kar sva bila nar potrebnišiga sabo vzela. Ker je imel še več družiga blaga peljati, sva šla midva peš; pot je bila lahka in prijetna, samo komarji (moskitos) so bili včasi nadležni; dvakrat na dan smo kuhali, zvečer pa nalaš zavolj komarjev narejeno mrežo razgernili, pod katero sva spala, brez nje bi skorej ne bilo mogoče spati. Več Francozov katoličanov je šlo z nami, ki so bili prav prijazni in postrežljivi. Pot je dosti dobra in derži po gojzdi in planjavah, memo veliko malih jezerov; klancov je prav malo. Tretji dan zvečer smo prišli do velikiga jezera, ki se po indijansko Gasagaskwačimeka, po fr. Lac Sangsue, po angl. Leech Lake (Lič Lék), to je, pijače jezero imenuje. Ob tem jezeru je veliko Indijanov, kjer so tudi g. Pirc obljubili misijon vstanoviti, ako bo mogoče. Tu so bili več let protestantovski učitelji in pridigar, od vlade z indijan-kim denarjem plačevani, pa lansko leto so se odtegnili, ker Indijani jih niso hotli več imeti. Precej čedne hiše so imeli, tudi cerkev mende, ali kaj? je močno dodelana; zdaj pa je vse pustota, samo streha in stene so še, celo dilje od tal (poda) so pokradene. Sic transit gloria mundi. Nam je ravno tisti večer ravno prav bilo, de smo bili pri tih hišah. Ker namreč voli niso mogli do kovačeviga doma priti, kamor je bilo še picle pol ure, smo tukaj prenočili, in si po navadi na trati ležiša napravili. Ali proti polnoči začne dež iti; komej smo se utegnili v hiše oteti in si postelje napraviti in svoje reči z voza pod streho spraviti. Celo noč po tem je deževalo in še skorej celi dan, tako de smo v nar večim dežji mogli do kovačeviga doma iti. K sreči ima tam vlada velik magazin, ki je za indijanskiga agenta ob času plačevanja. Kovač nam je berž ključ v magazin dal, v kteriga smo se z vsim spravili in v njem stanovali tri noči. Tukaj so tudi v nedeljo g. Pirc masevali in dvakrat pridigovali po indijansko in francosko. V ponedeljik sva dalje pot nastopila v dveh čolnih s tremi mladimi Indijani neverniki; šli smo zdaj po kakim jezeru, zdaj po malih rekah; osemkrat smo mogli tudi iz eniga jezera v drugo, ali pa čoln v reko, in vse prenašati. Po več

sitnostih z nepriljudnimi in nagajljivimi vozniki, ki so naji vedno zasmehovali in k delu priganjali, desiravno sva več veslala kakor oni (samo nositi nisva mogla toliko), sva prišla v saboto popoldne srečno v odmenjeni kraj. V petik smo skorej celi dan v velikim dežji po potoku in roji (?) veslali, dostikrat pa, kjer je bila voda preplitva, po vodi bredli, in Indijani so čolne vlekli. Vesela sva bila, de sva pred nedeljo v vas prišla, sosebno ker je bil še tako velik god. Tukaj je že nekoliko katoličanov, ki so pol Indijani, to je, eden njih staršev je bil Indijan, drugi pa Francoz, ali pa pol Indijan. Eden zmed tih nama je precej svojo hišo v stanovanje dal; grozno je vesel najniga prihoda, ravno tako tudi nekteri drugi katoličani. Večidel zmed tih so bili od čast. gosp. Baraga-ta v Lapointe-u keršeni, ki so pa že pred veliko leti sem se preselili, pa so vender vero ohranili. — Jutri bodo šli g. Pirc od tukaj nazaj v Crow Wing, ker tam ni še mende drugiga duhovna, in je več opravil; jest pa še tukaj ostanem, Bog vé, doklej? Indijani so sicer rekli, de naji ni treba tukaj še zdaj, dokler zemlje ne prodajo Amerikancam, potlej naj prideva; de naji pa sicer ne sovražijo: tode iz tega ne vidiva še vzroka, pustiti dobre katolicane, in veliko dobrih nevernikov, ki želé, de bi duhoven tu bil, in bi tudi vero sprejeli, če bodo vidili, de naši nasprotniki ne bodo prehuli. — Vsak teden saj enkrat, pa večidel še večkrat se mi od Krajnskiga, sosebno pa od doma sanja, in tudi po duevi velikekrat tje mislim, vender s telesam tje iti nisim še sklenil, in prosim Boga, de bi me v sklepu vedno poterdoval. Naj molijo zame.

P. S. Prosim, naj mi kmalo pišeje ako je mogoče. Ravno te dni smo več večerov lepi komet blizo horizonta vidili, ki se proti severu pomika.

Napis. Rev. Lawrence Lautishar, R. C. Missionary
Crow Wing,
North-America, Minnesota.
Njih ponizni sluga Lavtizar.

Postave za spokornike

pervih, pa tudi nekaj poznejših časov sv. Cerkve, v pokorjenje posebno očitnih grešnikov.

(Iz spokornih pridig Jan. Travnja in Fr. Verit-toviga katekizma, IV. dela, spisal Burja.)

(Konec.)

Iz teh postav lahko spoznamo, kako oestro je katoliška Cerkev v prvih časih grešnike pokorila, de bi razžaljeni pravici Božji zadostili, svoje resnično spreobčrjenje zagotovili in vterdili. Uči se grešni človek po teh postavah spoznati, kakošna bi tudi tvoja pokora za take in enake grehe mogla biti, ker Bog je nespremenljiv, Jezus Kristus včeraj in danes in na veke ravno tisti, Božja pravica še dan danasnji ravno tista ojstra in strašna, kakor v prvih časih sv. Cerkve. Ne čudi se, ako ti pridigarji oznanujejo in priporočajo, de za grehe oestro pokoro delaj po izgledih spokornikov v prvih časih sv. Cerkve, ali vsaj nekoliko unim podobno; ne čudi se in ne toži, ako ti skerbni spovedniki za večji grehe tudi večji pokoro nakladajo po pokorivnih postavah prvih časov nekoliko primirjeno, ker je katoliška Cerkev v tridentinskim zboru želje razodela, de bi grešniki še zdaj in vselej po teh postavah delali pokoro, kakor so jo delali v prvih časih sv. Cerkve, ali, de naj se ji vsaj bližajo po svoji slabosti. Sv. Ambrož, nekdanji milanski škof, je rekel cesarju Teodozju, ko ga je k očitni pokori zavernil: Greh se zbríše le s solzami; ni ga angela, ne velikiga angela, de bi ga mogel drugač odpustiti; Gospod sam odpusti le tistim, ki pokoro delajo.

V tej ostri pokori je Cerkev prvih časov le iz štirih vzrokov zamogla grešnikom kaj pregledati: ti so: 1.) velika gorečnost v pokorjenji, 2.) prošnje velikih Božjih prijatlov, posebno marternikov po ječah, 3.) novo preganjanje kristjanov, 4.) smertna bolezen. Kolikor je sv. Cerkev v ti naloženi pokori grešnikom pregledala, tolikošin odpustik

so zadobili; ako jim je pregledala vso pokoro, kar je je bilo še opraviti in dostati, so popolnoma odpustik zadobili; ako jim jo je pa le okrajšala, je bil nepopolnoma odpustik. V prvem primerljeji je bilo odpušanje vsih časnih kazni, zavolj katerih je bila pokora naložena; v drugim pa so bile kazni le okrajšane, vse to po tisti oblasti, ki jo ima sv. Cerkev od Jezusa, ali odvezati ali pa zavezati na zemlji, kar je v dušni prid kristjanam. Potem ko je bila pokora pred naložena iz zgorej imenovanih vzrokov ali vsa, kar je je še bilo, pregledana, ali pa le okrajšana, so bile tudi kazni z grehi zaslužene v nebesih ali vse odpušene ali pa le okrajšane. Iz tega zopet spoznaš, grešnik, de se je pokoriti mogel vsak, kdor je hotel odpustik zadobiti, in pa z gorečnostjo; tedaj se tudi ti zdaj v svetim letu poprimi pokore goreče, po izgledu spokornikov prvih časov, in zadobil boš po milosti Jezusa popolnoma odpustik od sv. Cerkve, in veliko ložej, kakor so ga dosegli spokorniki v prvih časih Cerkve, ker je Cerkev od nakladanja očitne pokore zavolj mnogih vzrokov zlo odstopila, akoravno v tridentinskem cerkvenim zboru, v 24. seji priporoča, rekoč: „Apostel (s. Pavel I. Tim. 5, 20.) zapové očitne grešnike očitno svariti. Kdor je tedaj v pričo družih hudo grešil, in jih pohujšal, temu gre po velikosti greha očitna pokora, de ž njo dano pohujšanje popravi“. Zdaj je vendar le vse nakladanje pokore spovednikom prepušeno, in če je tudi naložena pokora po pokorivnih postavah prvih časov sv. Cerkve bolj ali manj vmerjena po velikosti greha, je vendar le skrita, in se k večimu v ponižnejši obleki, v zderžanji od družinj, in tudi od kaciga nedolžniga veselja, v preklicu kaciga hujiga obrekovanja, v spravi s sovražniki in v kacih družih dobrih delih nekoliko razodeva. Niso pa več v navadi tiste očitne štiri stopnje pokore, ko so očitni spokorniki v černih oblacilih s pepelam potreseni, 1.) na stopnji jokajočih pred cerkvenimi vrati ob nedeljah in praznikih svoje grehe več časa objokovali in se prošnjam v cerkev gredočih priporočevali; 2.) ali so na stopnji poslušajočih v cerkveni lopi nauke duhovnov in petje psalmov poslušali, pri sveti maši pa niso smeli biti; 3.) ali so na stopnji klečečih sicer smeli do darovanja v cerkvi biti, pa odločeni v spodnjim delu cerkve, in so med pridigo in petjem vedno klečali, pred darovanjem pa jim je bilo iz cerkve odkazano; 4.) ali so poslednjič bili na stopnji stoječih z drugimi vernimi pri vsi sveti maši, pa so bili odločeni na poseben kraj, in niso smeli ne darovati, ne k svetimu Obhajilu pristopiti. Če so na tih stopnjah pokore veliko gorečnost kazali, jim je bila naložena pokora, kakor je bilo zgor rečeno, bolj ali manj pregledana in so se zamogli večiga ali manjiga odpustka vdeležiti. Te očitne in težavne poti do odpustkov zdaj ni, in pot je zlo vendar polajšana, akoravno se brez resničniga kesanja nad grehi in spreobrnjenja in brez pokorjenja tudi dan današnji ne zadobé. Obudi, grešnik, goreče želje, se pokoriti in Božji pravici zadostovati po zgledu spokornikov prvih časov, spovej se čisto svojih grehov z resničnim kesanjem iz ljubezni do Boga, s terdnim sklepam, ne več grešiti, se v prihodnje stanovitno zoper greh vojskovati; prejmi pobožno sveto Obhajilo, opravi pobožno druge od sv. Cerkve zapovedane dela, kliči Marijo Devico, angela varha, kerstniga patrona ali patrono in tudi pomočnika svoje fare na pomoč, in skerbi, de boš v začetim dobrim stanoviten ostal in na to smeš upati, de boš v svetim letu popolnoma odpustik zadobil od sv. Cerkve po milosti Božji iz zaslužnja Jezusa Kristusa, Marije Device in svetnikov Božjih.

Bogat dušni zaklad,

ali odpustki, ki si jih zamorejo verni kristjanje vsak dan pridobivati.

(Dalje.)

21. Kdor zvečer, ko zvoní, angelovo česenje moli, zadobi popolnoma odpustik. (Pavel III., Aleksader VI.,

Greg. XIII.) Kdor tudi druge to uci moliti, zadobi ravno ta odpustik (Rodrig. T. 2 fol. 233). Ta odpustik se zamore tudi za duše v vicah obrniti.

22. Kdor zvečer pri zvonjenji, po angelovim česenji, moli kleče psalm: „De profundis — iz globočine vpijem k tebi“, zamore sedem sto let odpustkov zadobiti. (Ligvori v Slav. M.)

23. Kdor tri Božje čednosti pobožno moli, zadobi vsakokrat sedem let in 26 dni odpustkov. (Benedikt IX.)

24. Kolikorkrat kdo pobožno, skesano in z ljubeznijo zdihne in reče: „Moj Jezus, usmili se!“ zadobi 100 dni odpustkov, ki se zamorejo tudi za duše v vicah obrniti. (Leon XII., Greg. XVI., Pij IX. 23. Sept. 1848.)

25. Kdor skesano moli molitvico: „Prekladki Jezus, ne bodi mi Sodnik, ampak Odrešenik!“ zadobi vselej 50 dni odpustkov. (Pij IX., 11. vel. serp. 1851.)

26. Kolikorkrat verin kristjan Bogu v čast in zraven tega v nadomestjenje za razžaljenja, ki se storé s kletvinjo in preklinovanjem zoper Boga in svetnike, naslednjo molitvico pobožno moli, zadobi vselej eno leto odpustkov: „Bog bodi česen in hvaljen! Česeno in hvaljeno bodi Njegovo sveto ime! Česen in hvaljen bodi Jezus Kristus, pravi Bog in pravi človek. Česeno in hvaljeno bodi ime Jezus! Česen in hvaljen bodi Jezus v nar svetejšim zakramentu sv. Resnjiga telesa! Česena bodi velika Mati Božja, naj svetejši Marija! Česeno bodi ime Devica in Matere Marije! Česen in hvaljen bodi Bog v svojih svetnikih, zdaj in vekomaj!“ (Pij VII. 1801.)

27. Vsak dan 100, ob nedeljah pa 7 let in 7krat 40 dni odpustkov zadobi, kdor moli zjutraj „Salve Regina — česena si Kraljica“, zvečer pa „Sub tuum praesidium — pod tvojo pomoč pribežimo itd.“, in obakrat pristavi verstice: „Stori me vredniga (vredno), o sveta Devica, de te hvalim. Daj mi moč zoper sovražnike svoje. Česen in hvaljen bodi Gospod Bog v svojih svetnikih. Amen, — in ima namen, de bi tiste krivice nekoliko nadomestil, ki se delajo Marii in svetnikom. Kdor pa to skoz celi mesec opravlja, zamore dve nedelji v mescu (ktere si zvoli) popolnoma odpustke zadobiti, ako svete zakramente prejme in navadno molitev v namen sv. Očeta opravi. (Pij VI., 5. mal. trav. 1786.)

(Dalje sl.)

Šola in dom.

Z združeno močjo!!!

(Konec.)

Kdor more resnico prenesti, naj poslušaj, ako povém, de so lastni starši in njih namestniki, de so šolski učitelji, in de so tudi sami učenci in učenke krivi, de je tolikanj potrebno združenje med šolo in domam pomanjkljivo ali clo zanemarjeno.

Starši, pravim, so krivi; ker ne de bi svoje otroke na šolo pripravljali, jih velikrat z žuganjem še le s šolo strašijo, tako de otroci že s strahom in trepetam na tisti strašni dan mislijo in cele noči nepokojno presanjajo, kako bodo v šolo vpeljeni. Mar ni slišati še clo omikanih staršev, ko pravijo svojim otrokam: „Le čak čak, boš že vidil, ko v šolo prideš!“ ali pa: „Če ne vbogaš, te bom pa v šolo dal!“ in več taciga.

Kadar starši ali njih namestniki otroka v šolo pripeljejo, malokdaj njegovo pravo lastnijo učeniku razodejejo, temuč ga mu kot angela ali pa kot hudobo v podobi otroka skažejo. Malokdaj učenik zve od njih pravo dušno ali zadržansko lastnijo otroka. Zakaj? Velikrat roditelji ali njih namestniki sami otroka prav ne poznajo, ali pa, kakor pravijo, ga nočejo učeniku počerniti. Ko so otroci v šolo vpeljeni, se roditelji ali njih namestniki menijo malo ali pa nič za njih šolsko življenje. Ako tudi starši ali redniki včasih po svojih šolskih otrocih poprašajo, se to po

navadi ne zgodi pri pravih osebah, ne na pravim kraji, malokdaj pri učencih in v šoli. Tje iti in se z učenci, temi prijatli njih otrok, včasih zastran njih učenja, znanja in zadržanja, zastran njih boljšanja ali hujšanja pogovoriti, ne marajo, ter se izgovarjajo, de ne utegnejo, de je nepotrebno, ali de si prazni priti ne upajo, v tem pa pravi vzrok nič drugiga ni, kot lenoba in neskerbnost za njih otroke, zaljubljenost v otroke, njih prevzetnost ali razžaljena častizeljnost, ali ker se bojé, de bi kaj neprijetniga ne slišali, ali pa ker učiteljski stan zaničujejo: le to jih odvračuje, de nočejo z učenci nič opraviti imeti.

Pa to še ni dosti; starši in njih namestniki se mnogokrat vpričo otrok očitne sovražnike šole pokažejo, in zmerjajo in zasramujejo in preklinjajo dostikrat učnike brez vsiga vzroka, in jim odvzamejo v odrejo mladine potrebno veljavo, k čimur tudi marsikteri privatni ali domači učitelji pripomorejo, ker bolj učeni in bolj modri hočejo biti, kot pravi šolski učitelji. To delajo roditelji, njih namestniki in marsikteri domači učitelji v pohujšanje otrok, ter se ne spomnijo besed našiga Zveličarja, ki pravi: „Gorjé mu, kdor pohujša kteriga teh malih, ki v me verujejo! Boljši bi mu bilo, de bi se mu mlinski kamen na vrat obesil, in bi se potopil v globočino morja!“

Poslednjič se tudi starši in njih namestniki, kateri se poprej bolj skerbni bili, za učnike in šolo ne zmenijo več, potem ko so njih otroci ali rejenci šolo zapustili; veseli, de so se tega popraševanja in pozvedovanja enkrat znebili, na šolo ne mislijo več, ji marsikdaj še clo zoperniki postanejo, ako niso bili otroci po njih željah dosti pohvaljeni ali obdarovani. In kakošna je z obiskovanjem od visoke vladije zapovedane nedeljske šole? S to je tako slabo, de jo mladost, če ni po gosposki primorana, na veliko krajih čisto zanemarja. Zastran deklet po večih mestih, desiravno bi bila zanje ravno tako ali pa še bolj potrebna kakor na kmetih, je nedeljska šola skor popolnoma iz navade prišla. —

Nič manj kot starši so tudi mnogi učitelji krivi, de si dom in šola ne gresta dosti na roko; ker marsikteri učitelji starše ali njih namestnike že pri vpeljevanji otrok v šolo ali pa o njih potlejnim pozvedovanji tako merzlo, odurno, gospodovavno, clo tako terdo sprejemajo, de tako sprejete vse veselje mine, s takim možem dalje, kot je prav treba, pogovarjati se, in mu še kdaj spet pred oči priti.

Drugi so sicer do staršev svojih učencov prijazni, pa leté hvalijo ali pa grajajo čez mero, s čimur starši svojih otrok nikoli prav ne poznajo, in zato v izreji s šolo ravne mere deržati ne morejo.

Marsikteri učitelji pa še clo res ne vidijo radi, ako starši ali njih namestniki po zadrževanju in napredovanju šolskih otrok včasih pozvedujejo, in z neprijudno besedo in čmernim obrazom to sami očitno razodevajo.

Največ učitelov je s tem zadovoljnih, de se starši le po otrocih ali njih domačih učencih za šolo pečajo, in nikoli naravnost ne izejo s starši ali njih namestniki sami govoriti. Kam tako ravnanje pelje in koliko hudiga dostikrat napravi, nam skušnaja sama spričuje.

Nekteri učitelji, de se Bogú usmili! so s samopridnostjo svet na to misel pripravili, de se k učitelu ne sme priti nikoli s praznimi rokami, sicer mu je neprijeten. Zato ne more drugacij biti, de se roditelji in redniki učitelov ogibljejo, in jih tudi za svoje otroke ne marajo opravevati.

Kadar naposled otroci šolo zapuste, največ učitelov misli, de jih potem poprejšnji šolski otroci nimajo nič več skrbeti; zato jih je silno malo, kateri se za mladino, ki jo šoli odrasla, še kaj zmenijo, in nekteri so clo v stanu gledati nerodnosti odraslene mladosti, ne de bi jo posvarili, ter se ne spomnijo besed učenika vsih učencov, ki pravi: „Ako tvoj brat greši, posvari ga na samim; ako te posluša, si ga pridobi.“ — Šolski učitelji ne marajo staršev viditi

in poslušati več zastran daljno izreje svojih nekdanjih učencov. Zakaj ne? Ker serca več nimajo zanje; morebiti ga nikoli niso imeli. Tudi poduk v ponavljavni ali nedeljski šoli mnogi učitelji iz pomanjkanja prave ljubezni do mladine le mlačno opravljajo. Potem takim ni čuda, de se dom in šola med sabo ne ménita in ne pečata dosti, toliko manj, ker so tudi domači učenci in učenci in učenke sami tega krivi.

Med postranskimi ali domačimi učenci so marsikteri nezvesti najemniki, kateri otroke vedno le hvalijo, de bi se njim in njih staršem prikupili. Zato prikrivajo staršem in šolskim učitelam velikrat že velike napake otrok; dostikrat lažljivo tvezijo, de se s šolskimi učitelji pogostoma in prijazno za vse pomenijo; izejo z razumni medgovori dom in šolo med sabo v sum pripraviti, in prekanjeno vedó med njima vse prijazno pečanje spodrivati, in to vse v prid svoje veljave. —

Ravno tako pa tudi poredni učenci veliko pripomorejo, de dom in šola razdružena ostaneta. Kakor namreč dobri otroci tako znanje in pečanje med starši in učenci radi imajo, želé in narejajo, tako ga pa malopridni šolski otroci še le ovirajo, zlasti tam, kjer presilna ojstrost staršev in hlapčevski strah otrok domá gospoduje. Taki otroci se vedó hliniti, in s hlinjenjem starše ali učnike ali pa obodvoje za nos voditi. Takó se staršem in učencem nepotrebno zdi, se med seboj večkrat dogovarjati; pa tudi vé otrok večkrat vse prijazno pečanje med njimi po vsih mogočih potih odvracati, de bi ne bil izdan, de bi se njegova malopridnost ne razodela. — Od tod izhaja, de se starši in učenci zlasti v večjih mestih le redko med sabo spoznavajo, in le premnogokrat še v nevarnost zajdejo, de se med sabo zavidiyo in zaničujejo. —

S tem ménim, de sim dosti dokazal, kako potrebno je živo združenje in prijazno pečanje med domam in šolo, in kdo je tega kriv, de se to pri vsim spoznanji in krepkim prizadevanji cerkve in deržave za šolo zlasti naše dni še zmiram močno pogreša. — S tem pa bodi tudi dosti rečeno, ker si nisim namenil spisovati popolne razlage, temuč v živim prepričanji le svoje misli o potrebnim pečanji med domam in šolo pokažem. Naj se vsak, kateri to bere ali sliši, po teh versticah dobro ogleda in spregleda, ter naj potrebno, prijazno pečanje med starši in učenci z živim prepričanjem po vsi svoji moči podpira! Kako pa naj se to godí, je lahko spoznati. Pa tudi za to hočem tukaj nekatere kratke opomine ali vodila dati. — Naj pred vam eno besedo, starši, redniki in drugi oskerbniki otrok ali namestniki staršev. Pripravljajte ljube otročiče za šolo kot prijetno in koristno shajališe! Govorite zlasti pred otroci le dobro od šole, de se jim bo šola že priljubila, še predin vanjo pridejo; ker prvi vtisljeji so nar močnejši in nar dalje obstanejo. — Kadar pride čas, de otroka v šolo daste, ga učeniku kot novimu vodniku in družimu očetu prav slovesno zročite, mu razodenite vso lastnijo, zmožnost in dosedanjo omiko otrokovo, pa tudi njegove dušne in telesne slabosti v skerb in zdravljenje priporočite! Otroke pridno oprašujte, kaj jih gospodje učé ali opominjajo, ter razodevajte sočutje ali veselje od šole, de s tem tudi spoštovanje in ljubezen do učencov v otročjim sercu povikšujete. Naj vas nikoli težko ne stane, ko bi bili z deli in opravili še tolikanj obloženi, večkrat do učenika iti, de otrok vé in ne vé, de pozvedujete, kako se otrok učí in obnaša, in mu poleg tega potrebne opomine dajete. Naj se pri tem nihče ne boji, de bo učenik to, kar mu starši zaupljivo od otroka povejo, njemu v hudo obračal, ali de bi tako opraševanje učeniku zoperno in neprijetno bilo. Taki odkriti sporazumljeni razgovori so ravno naj primerniši pripomoček, otroke njih napák in slabost odvaditi, ker se kakor domá, tako tudi v šoli združeno in edino naj več z njimi opravi. Zato mora tak pomoček vsakimu vestnemu učeniku še prav po volji in želji biti, ako se le na prav in

o pravi času zgodi — pred šolo ali po šoli večkrat med letam, ne pa še le konec šolskega leta, kadar nič več ni popraviti in poboljšati. Pri tem pa naj se premožni starši varujejo, de ne bodo učeniku s podkupovanjem priložnosti dajali, otrokam njih nerodnost ali zanikernost spregledovati, ali svoji sveti dolžnosti nezvestim biti. Ravno tako naj se starši višjih stanov ne dajo žaliti, ako jim učenik pametno in dostojno od njih otrok kaj neprijetniga pové; ampak naj veliko več v njegovi odkritosercnosti svojiga in svojih otrok praviga, spoštovanja vredniga prijatla spoznajo, in njegovo prijaznost tudi še potem skerbno ohranijo, ko otroci šoli odrastejo; ker starši, kakor je bilo rečeno, nad nekdanjimi učeniki mladine vedne, dobrotljive podpornike v izreji najdejo. To iše prid staršev in otrok; tako hoče Cerkev, tako hoče država; tako hoče torej Bog sam.

Kdo se more tolikošnemu dokazovanju ustavljeti? Starši in njih namestniki, kateri so skerbni za pravi blagor njim zročnih otrok, gotovo ne; ker oni morajo otroke spoznati za nar dražji zastave ljubezni Božje. Tudi učeniki se temu ne morejo ustavljeti; ker velikimu delu zmed njih je to sveta reč. kar za dolžnost svojo spoznajo. Tistim pa zmed njih, kateri tolikanj potrebniga združenja in prijazniga pečanja med šolo in domam še ne spoznajo za svojo sveto dolžnost, naj mem tega kratkiga spisa detovodski spisi starejši in novejši dobe služijo v podučenje. Zmed teh jim zlasti opomnim in priporočim: „Döderlein's Reden und Aufsätze“ in pa „Curtmann's Schule und Leben“. Morebiti bodo potem ravno ti učeniki, s tem podučeni, s svojim obnašanjem v šoli in zunej šole otroke in starše še posebno na šolo vlekli. — Pa tudi tisti domači učeniki kateri si kot zvesti pomagavci staršev in šolskih učencov v izrejevanji, in kot pravi prijatli doma in šole v um in serca mladine vsejano dobro seme vkoreniniti in sad izzoriti prizadevajo, se tem dokazam in velevam ne bodo mogli ustavljeti; ker vejo, de njih blagostni trud za krepost le po živim prijaznim pečanju med domam in šolo prav zdati more. Tistim domačim učenikom pa (raji bi jih domače sovražnike imenoval), kateri veljavo šole in šolskih učitelov spodkopujejo, jih pri starših in šolskih otrocih ob zaupanje pripravljajo, ter prijazno druženje in pečanje med domam in šolo kakor koli si bodi ovirajo in spodrivajo, de bi morebiti sami sebi zaupanje in veljavo bolj vterdili, tem bodi tukaj le mem gredé rečeno, de s tem vsimu dobrimu močno škodujejo, veljave dobre šole pa vender nikoli spodkopali ne bodo. S takim brezvestnim ravnanjem terpi in gre v zgubo prid šole pri otrocih, domači učeniki pa se tako pri vsih previdnih ljudéh še sami ob veljavo pripravijo.

Trudimo se torej z združeno močjó v velikim in blagostnim delu v izrejevanju mladosti po pridnim, prijaznim pečanju med domam in šolo! Z Božjo pomočjo bo rastla in zorela lepa setev, ki jo združeni sejemo in oskerbljujemo; zorela bo in sad rodila za časno in večno življenje! (Klaudis Jahresb. 1854.) P.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Pred kratkim smo poslali čez 500 novih udov sv. Cirila in Metoda v Celje, de se bodo v bratovske bukve vpisali. — Precej nato so nam visokočastitljivi opat gospod Matija Vodusek blagovolili zopet 2000 podobice te bratovšine poslati, de jih sleherni lahko dobí, kolikor mu je ljubo in drago. — Z dveh krajev smo prejeli lepo število udov za bratovšino sv. Detinstva, eniga s pristavkam, de bo pri njih dobro šlo od rok s to bratovšino, ki je tolikanj primerua za šolsko mladost. — Znani frančiškan naše provincije, v. č. O. Oton Skola, ki je bil 17 let misijonar v Ameriki, je po velikim predniku frančiškanskiga reda izvoljen nemški in slovanski spovednik (penitencjar) pri sv. Frančišku v Asisu. Bil je od konca namenjen za slovanskiga spovednika v Jeruzalemu. Tako pišejo iz Rima veliki defnitor v. č. O. Salezi Volčič, naš slavni in pobožni

rojak. — Tudi smo do gosp. Olivieri-a odpravili zbirko v „Danici“, t. j., 51 gold.

V Celoveu je bilo veliko veselje o prihodu noviga kneza in škofa kerškiga, Nj. milosti v. č. g. Valentina Vieri-a. „Slov. prijatelj“ je naznanil življenje in prvi pastirski list v slovenskim jeziku od noviga škofa, ter veliko pesem in veselic, in poverh je vse to še v posebno knjigo dal natisniti in je razpoelal v 1500 iztisih med vse slovenske fare na Koroškim.

V Celji so 14. u. m. slovesno pričeli rokodelsko družbo. Pri ti slovesnosti so bili pričujoči tudi od ljubljanske rokodelske družbe, predsednik g. dr. Leon Voučina in njen starasina in podstašina. Novi družniki so bili zjutraj pri spovedi in sv. Obhajilu, ob 8. pa so šli k veliki maši. ki so jo peli predsednik ljublj. rokodelske družbe, pridigali so pa k. š. svetovavec in vel. šolski vodja g. Franc Lipold. Prav veselo je bilo mesto te slovesnosti in vse vneto je za rokodelsko družbo. — Mil. knez in škof so družbi 100 gl. podelili. (Volksfr.)

Z Dunaja. 5. grudna. — Novo cerkveno leto smo zopet nastopili. Kej potrebno in koristno bi bilo zdaj za vsakiga praviga kristjana, de bi pregledal stan Cerkve, kaj in kako ona dela v sploh, pa tudi za vsaciga posebej, in kako se on, kakor njen ud, v nji in proti nji obnaša. Saj se tudi ob novim letu druge zadeve pretresujejo in bravcam kolikor toliko v premislik dajejo. Tako se po tem spoznava sedanji napredik, pa tudi kaj de še primanjkuje, in kako bi se naj lože in naj pred k želeni mogoči popolnosti prišlo. Cerkev sama je sicer popolna in ima vse, česar je treba. — vender ni še povsod razširjena, in kjer kraljuje, ima še vedno dosti napotkov, notranjih in zunanjih, zatorej je vojskovavna, zatorej se zmiraj vojskuje v duhovnim boji, tu posamezno, tu občno, tu zunej, tu znotrej. In ta stan dobro preudariti, bi bilo zelo koristno, ker bi se lahko vsak kej naučil in tistih zadév zavedil, ktere mu morajo naj sveteji biti. — Pretečeno leto se je, kar to zadeva, veliko noviga zgodilo. Nov svet se je cerkvi odperl, Kina namreč in Japansko, kjer bo zamogla spet svoje zveličansko delo pričeti. Ravno tako so se misijoni drugod pospešno uterjevali in razširjali. Tudi keršansko življenje se je, posebno z misijoni, močno povzdignilo, in de bi verni imeli čas posebne milosti, so bili podeljeni od sv. Očeta popolni odpustki. Kej noviga in veseliga za cerkev je bilo tudi, de sta bila dva škofovska zbora, v kterih so se cerkveni višji s svojim višjim škofam o cerkvenih zadevah pomenkovali. Veliko se je bilo sploh res dobriga zgodilo, vsak naj pa tudi sam sabo ojestro sodbo stori, koliko de je storil sam v svojim okrogu in v pohisji svojiga lastniga serca. Pa tudi sovražnikov se ni manjkalo, in se jih ne bo, dokler ne bo „en hlev in en pastir“. Omenim le, kako so nekteri jezike brusili in peresa tratili v tako imenovani „Mortarazadevi“, de bi bili scimili, kakor si že bodi, pravo, de bi bili ognjusili Cerkev in kristjane, kakor so nekdej neverniki delali. Tako se tudi v malih spisih, romanih, nadeluje in med ponuja, ki je pa strup. Kar je posebno imenitno, je še obertnijstvo — industrija. Znamenite res so znaidbe današnjih časov. Vsak posten človek jih mora vesel biti, ter se jim čuditi — pa vender je tu nekaj nasprotniga, kar se mora posebno opomniti, in zaterditi, namreč de se ne praznujejo nedelje in prazniki, kakor je Bog zapovedal, de tedaj zleg odtod — hinc Mae lacrimae!

— Tu so se zdaj, 1. grudna, odpustiki začeli in se končajo zadnji dan leta. Osnovano je vse, de bi se ta zveličavni čas k dušnimu pridu obrnil, kakor, pogostne pridige v mnogih jezicih, obilne pobožnosti v cerkvah, in drugo, kar je potrebno in dobro. Omeniti moram še slovečiga pridigarja, v. č. O. Pattis-a, ki vsako nedeljo in praznik v jezuitarski cerkvi pridiguje. De je ves mož zato, poln božjiga duha, goreč pridigar, priča množica poslušavcov, ki jih je na tavezute in vsako nedeljo večí gnječa.

Tudi iz ces. rodbine ga hodijo poslušati. Ura tu mine skorej kakor trenutek, tako ginljivo, razumevno, prepričavno, pa tudi oistro pridiguje, in zraven se v popolno izobraženim jeziku. — Učenci visjih šol imajo posebno duhovno opravilo, pridigo in sv. mašo z dvema blagoslovama, pri kateri se orgla, in zmed njih tisti, ki so izurjeni v petji, kej lepo pojejo, tako de je prav slovesna služba Božja. — Še nekaj. Mačuh (tifus) odleguje, ker je bolj suho vreme nastopilo. Je pa še vendar dosti dosti bolnih, kar se ni čuditi, ker je tu in o tem času navadno mehko vreme, mokrotno in megleno, ki ne dá dobro. — Revezem se na vse strani pomaga. Veliko mesto; — veliko bogatinov, veliko revežev! —

B.

Razgled po kersanskim svetu.

V Levovu je 8. t. m. umerl prevzv. gosp. Samvel Ciril vitez Stefanovič, armenski prvostolnik in vikši škof. Doživel je 107 let, in je bil 84 let duhoven, 26 let vikši škof. Levov ima od nekaj 3 vikši škofo, zdaj pa nobeniga ne, ker mesca prosenca je umerl kardinal Levicki, rutenski nadškof; v mal. serp. žl. Baronecki, rimsko-katoliški nadškof, in tretji je 11. t. m. pokopan. — Nadvojvoda Ludvika je previdnost Božja velike nevarnosti obvarovala. Znajdel se je namreč v Rimu v svetiga Petra cerkvi ravno pred velikim altarjem tega apostelja, ko so se njegovi konji pred cerkevjo splasili in s toliko silo voz zvernili, de se je razletel, in voznik hudo poškodoval. Ko nadvojvoda iz cerkve pride, je bilo že vse to storjeno. Ves Rim je vesel, de se ni svitlimu nadvojvodu kej zgodilo. — Na Dunaji imajo več naprav, de se v njih fantiči, in spet v družih dekličih učijo in ne postopajo; enaka je v Leopoldstadtu, kjer bodo o božičnim času izdelki tacih otrok na ogled postavljeni. Tudi se o Božiču otroci v tacih napravah in drugod z božičnim drevesam, z jaslicami in mnogimi darili razveseljujejo. Take nedolžne veselice zadevne družbe še po listih naznanujejo, ktere so pač vse drugačniga prida, kakor pa samopašni plesi in marsikaj enaciga. — Bavarski kralj je podaril 6.000 gold. za misijone v severni Ameriki. — V Rimu so na povelje generalvikarije vsi kersanski posli, ki so pri judih služili, iz službe vzeti, ker postava prepoveduje kristjanam pri judih služiti. — V Neapelnu, kjer ima častiti O. Ludoviko veliko zamursko solo za fantiče, bodo mende tudi zamurske deklice v kratkim dobile posebno hišo odrejšnico.

Nemški cerkveni listi.

Ker si marsikteri gospodje želékake liste naročiti, pa jih morebiti dosti ne poznajo, naj tukaj nektere imenujemo s ceno v n. d.

Annalen zur Verbr. d. Glaubens, Einsiedln, jáhrl. 6 Hefte. Cena 4 gld., pošta 96 kr. n. v.

Archiv für kath. Kirchenrecht. Innsbruck; 12 Hefte. C. 3 gld. 15 kr., p. 96 kr.

Kath. Blätter aus Tirol, 52 Num. C. 4 gld., p. 1 gold. 44 kr.

Jahrbücher zur Verbr. d. Glaubens. Köln, jáhrl. 6 Hefte. C. 2 gold. 40 kr., p. 96 kr.

Wiener Kirchenztg., wöchentl. 2 Bg. C. 9 gld., p. 2 gold.

Kathol. Literaturztg. Wien, wöchentl. 1 Bg. 7 gold. 35 kr.

Philothea. Sonntagsbl. (pridige), Würzburg, 2 Hefte. 2 gold. 88 kr. p. 1 gold. 44 kr.

Prediger u. Katechet. Regensburg, 12 Hefte. 3 gold. 7 kr., p. 1 gold. 44 kr.

Sion. Augsburg, 24 Hft. 6 gl. 40 kr., p. 3 gl. 36 kr.

K tem cerkvenim še imenujemo nektere druge liste: Kirchenschmuck. Ein Archiv für weibl. Handarbeit,

unter Leitung des christl. Kunstvereins d. Diöz. Rottenburg; mit 24 Bg. Text, 12 Farbendruckern u. 6 grossen Muster-tafeln. C. 6 gold. 40 kr. p. 1 gold. 44 kr.

Oesterr. Volksfreund. Posebniga priporočevanja vredin, kakor je že znano. Preis mit Post jáhrl. 16 gl. C. M.

Natur u. Offenbarung, Organ zur Vermittlung zwischen Naturforschung u. Glauben, für Gebildete. 12 Hft. C. 3 gold. 20 kr., p. 96 kr.

Mili darovi.

Za afrikanski misijon:

Dobrotnica 1 gold. Z Noviga kloštra na Štaj. 4 gld. Lukovi v Ž. 1 gld. N. N. bogoslovec 1 gold. M. N. za otroke, ki pomoči potrebujejo, Bogu v čast, za odpušanje grehov 5 gold. De bi vsi ljudje Boga spoznali in molili 1 gold. G. P., kaplan 4 gold. Iz Šent-Ruprehta 2 gold. V namen sv. leta z Verhpolja pri Moravčah 12 gold. G. L. iz Ljubljane 5 gold.

Za misijon gosp. Olivieri-a:

Neimenovan dobitnik 1 gold. Lukovi v Ž. 1 gold. N. N. bogoslovec 30 kr. Neimenovana M. N. cekin, t. j. 20 frankov. Neimenovana 5 gold. De bi vsi ljudje Boga spoznali in molili Miha hl. 1 gold. G. St. Š. 1 gold.

Za bolnišnico in kat. cerkev v Jablunki:

Dobrotnica 1 gl. Lukovi v Ž. 1 gold. G. St. Š. 1 gl.

Za misijon gosp. Lavtizarja:

Dobrotnica 5 gold. M. L. 1 gold. n. d. Tomaž Pavlin v Ternovim 5 gold. Elizabeta Pavlin v Ternovim 5 gold. Lukovi v Ž. 3 gold. N. N. bogoslovec 30 kr. Dobrotnica 2 gold. Neimenovan gospod 2 gold. V dober namen 5 gl. Iz Komende 2 gold. X 1 gold. Iz L. prijatelj misijonov 20 gold. G. J. P. v namen sv. leta in v spomin 4. obletnice veseliga obhajanja 50letniga mašništva našiga Prevzvišeniga mil. kneza in škofa 5 gold. Gospa Mikševa 1 gld. Njena deržina 1 gold. 39 kr. G. J. G. 7 gl. in 10 n. kr. Perica M. Z. 30 kr. sr. G. P. kaplan 1 gold. Duhoven z Gorenškiga 5 gold. G. Mat. Kristan, fajm. na Vačah 6 gl. Marija Janež 4 gold. Bog blagoslovi misijon 2 gold. G. J. P. 5 gold. Neimenovan 10 gold. G. J. Grabner 4 gl. Parce mihi Domine! 50 gold. G. J. N. na D. 3 gold. G. C. Z. 5 gold. G. Fr. Povše 3 gold. G. M. J. 3 gld. De bi vsi ljudje Boga spoznali in molili M. hl. 1 gold. Bog usliši njegovo molitev 2 gold. Iz Šent-Ruprehta 3 gold. A. Č. 3 gold. A. Z. 3 gold. G. St. Š. 6 gold.

Obrajt.

Na razdelbo dani križavec je dal: G. Lavtizarjevemu misijonu 1 gold., misijonu g. Olivieri-a 30 kr., ubožnim učencam 42 kr. — En tolarček za 1 gold. od N. N. Bogu k časti za odpušanje grehov — naj dá g. Lavtizarju 40 kr., drugim revežem 20 kr. — G. St. ostanek od naročila 1 gl. 42 kr. takole: 1 gold. za reveže v namen sv. leta, 40 kr. za naše dom. zamurce, 2 kr. našimu kanalčku za konopljo. G. X ostanek od naročila 2 gold. 30 kr. in 5 nov. kr. takole: 1 gold. za g. Lavtizarjev misijon, 1 gold. za dom. zamurce, 35 kr. za druge, ki obetajo kaj moliti. — Od R. O. iz Ljubljane s hvaležnostjo prejeli 5 gold. za dom. zam.

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. S. v L.: Hvala! — G. B. na D.: Prepozno bili prejeli. — G. J. R.: Deo gratias! — Zastran letopisa bomo skusili zvediti. — G. J. G.: Dopolnili. — G. A. P.: Opravili. Pro dono Regina Athiopum orat pro Te! — Gg. R. B. in L.: Hvala! Spisi v novim letu. — G. H.: Hvaležno prejeli. — G. B—č: Pergrata publica atq. privata; — naj „d. sl.“ prosimo. — G. X: Aequum, justum et salutare! — Gratias!

Popravek. Za Knobl. spominek od v. č. verhuške dekanije v poslednjim listu naj se bere 26 namesti 40 gld.

Današnjimu listu „Zg. Danice“ je pridjano „naročilno pismo“ z „zavitkam“ vred tudi „kazalo“ in „glavni list“.